

Vec C-243/20

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

5. jún 2020

Vnútroštátny súd:

Polymeles Protodikeio Athinon

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

5. máj 2020

Žalobcovia:

DP

SG

Žalovaná:

Trapeza Peiraios AE

PRACOVNÝ DOKUMENT

Predmet konania vo veci samej

Žaloba o vyhlásenie nekalého charakteru podmienok stanovených v zmluve uzatvorenej medzi bankou a spotrebiteľmi

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Článok 267 ZFEÚ, výklad smernice 93/13/EHS

Prejudiciálne otázky

1. Má sa článok 8 smernice 93/13/EHS, v ktorom sa stanovuje možnosť členských štátov prijať prísnejšie opatrenia s cieľom zabezpečiť maximálny stupeň ochrany spotrebiteľa, vykladať v tom zmysle, že členský štát môže odmietnuť prebrať článok 1 ods. 2 smernice 93/13/EHS do vnútroštátneho práva a povoliť súdne preskúmanie zmluvných podmienok, ktoré odrážajú zákonné alebo regulačné ustanovenia kogentných alebo dispozitívnych právnych predpisov?
2. Možno dospieť k záveru, že článok 1 ods. 2 prvý a druhý pododsek smernice 93/13/EHS [druhý pododsek sa nenachádza v slovenskom znení smernice 93/13, pozn. prekl.], hoci sa výslovne neprebral do gréckeho práva, bol gréckym zákonodarcom prijatý nepriamo, prostredníctvom obsahu článku 3 ods. 1 a článku 4 ods. 1 uvedenej smernice, ktoré sa prebrali do ustanovenia § 2 ods. 6 zákona č. 225[1]/1994?
3. Patrí do pojmu nekalé zmluvné podmienky a do ich rozsahu, tak, ako sa vymedzujú v ustanoveniach článku 3 ods. 1 a článku 4 ods. 1 smernice 93/13/EHS, výnimka uvedená v článku 1 ods. 2 prvom a druhom pododseku [druhý pododsek sa nenachádza v slovenskom znení smernice 93/13, pozn. prekl.] uvedenej smernice?
4. Možno podmienku uvedenú v zmluve o spotrebiteľskom úvere uzatvorenej medzi spotrebiteľom a úverovou inštitúciou, ktorá odráža obsah dispozitívneho ustanovenia práva členského štátu, preskúmať z hľadiska nekalého charakteru všeobecných zmluvných podmienok v súlade s ustanoveniami smernice 93/13/EHS, ak takáto podmienka nebola samostatne dohodnutá?

Príslušné ustanovenia práva Únie

Smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288), najmä článok 1 ods. 2 a článok 8

Príslušné vnútroštátne predpisy

§ 291 OZ (Občiansky zákonník): „Ak ide o peňažný dlh v cudzej mene, ktorý sa má zaplatiť v Grécku, dlžník, pokiaľ nie je dohodnuté inak, má právo zaplatiť v národnej mene na základe bežného výmenného kurzu cudzej meny v čase a mieste platby“.

Zákon č. 2251/1994 o ochrane spotrebiteľa (FEK A' 191, v znení neskorších predpisov), najmä § 2 ods. 6.

Zhrnutie skutkového stavu a konania

- 1 Dňa 3. septembra 2004 podpísali žalobcovia, ako dlžníci, a žalovaná, ako veriteľka, dohodu o hypotekárnom úvere na splátky, na základe ktorej žalovaná poskytla žalobcom hypotekárny úver vo výške 100 000 eur, s celkovou dobou splatnosti 30 rokov. V zmluve o úvere sa stanovila pohyblivá úroková sadzba, pričom sa dohodlo, že táto sadzba sa bude počítať podľa medzibankovej sadzby EURIBOR na 360-dňovom základe ročne.
- 2 Na začiatku roku 2007 žalobkyňa prostredníctvom svojich zamestnancov navrhla žalobcom zmenu zmluvy o úvere a prevod meny úveru z eura na švajčiarske franky (CHF), pričom informovala žalobcov, že kurz LIBOR v porovnaní s EURIBOR bol výrazne nižší, z čoho vyplývalo zníženie mesačných nákladov na splácanie úveru.
- 3 Dňa 26. marca 2007 zmluvné strany uzatvorili dodatok k pôvodnej zmluve o úvere, ktorým došlo k zmene meny úveru z eura na švajčiarske franky. V tomto dodatku sa zmluvné strany dohodli, že zostatok úveru, ktorý 26. marca 2007 predstavoval 95 726,36 eura, sa 17. apríla 2007 prevedie na švajčiarske franky. Okrem toho sa dohodol hypotekárny úrok na prvé tri roky s pevnou úrokovou sadzbou 3,65 % ročne, s tým, že po uplynutí troch rokov sa mala zmeniť na variabilnú úrokovú sadzbu vypočítanú na základe medzibankovej sadzby LIBOR švajčiarskeho franku na 360-dňovom základe ročne.
- 4 Dňa 25. júna 2007 zmluvné strany uzatvorili nový dodatok pozmeňujúci uvedenú zmluvu o úvere, pričom sa dohodli, že nesplatený zostatok úveru, ktorý 16. júna 2007 predstavoval 95 362,84 eura, sa 17. júla 2007 zmení na švajčiarske franky, a to v súlade s podmienkami a dohodami podrobne opísanými vo vyššie uvedenom dodatku o zmene a doplnení zmluvy. Podľa tohto nového pozmeňujúceho dodatku sa hypotekárny úrok na prvé tri roky dohodol s pevnou

úrokovou sadzbou 3,9 % ročne, s tým, že po uplynutí troch rokov sa mala zmeniť na variabilnú úrokovú sadzbu vypočítanú na základe medzibankovej úrokovej sadzby LIBOR švajčiarskeho franku na 360-dňovom základe ročne.

5 Določka 4.5 uvedeného pozmeňujúceho dodatku znie takto:

„Dlžník splatí úver buď vo švajčiarskych frankoch alebo v príslušnej ekvivalentnej hodnote (protihodnota) v eurách, vypočítanej k dátumu úhrady splátky podľa výmenného kurzu švajčiarskeho franku vyplývajúceho z medzibankového trhu mien. Táto cena bude vyššia ako bežná cena, za ktorú banka predáva švajčiarsky frank, uvedená v denníku výmenných kurzov banky“.

6 V določke 8.1 ods. 3 uvedeného pozmeňujúceho dodatku sa okrem iného stanovuje, že „v prípade ukončenia zmluvy o úvere má banka okrem účinkov uvedených v tejto zmluve aj právo (nie však povinnosť) previesť nesplatný zostatok dlhu na euro, a to na základe bežnej predajnej ceny švajčiarskeho franku vyplývajúcej z denníku výmenných kurzov danej banky ku dňu prevodu celého dlhu na euro a uplatniť na tento dlh úroky z omeškania vypočítané podľa bežnej úrokovej sadzby, ktorú banka uplatňuje na hypotekárne úvery, zvýšenej o 2,5 percentuálneho bodu, ako aj maržu a daň podľa zákona č. 128/1975. V prípade, že platia vyššie úroky z omeškania, uplatnia sa“.

7 Do roku 2015 žalobcovia pravidelne splácali mesačné splátky hypotéky, pričom podľa ich tvrdenia boli presvedčení, že istina úveru, ktorá sa mala splácať, sa prostredníctvom splácania mesačných splátok postupne znižovala.

8 Žalobcovia uviedli, že k 17. aprílu 2018 im žalovaná oznámila, že ich dlh len v časti istiny úveru, ktorý sa mal splatiť, predstavoval 87 858,78 eura, kým v dôsledku uplatnenia vyššie uvedených doložiek a povinnosti splácať úver na základe výmenného kurzu platného v čase úhrady splátok zaplatili v rámci splácania dlhu celkovo sumu 98 298,62 eura.

9 S ohľadom na vyššie uvedené skutočnosti žalobcovia podali 17. septembra 2018 žalobu na Polymeles Protodikeio Athinon (Súd prvého stupňa zasadaajúci v senátoch Atény, Grécko), ktorej cieľom bolo okrem iného vyhlásiť neplatnosť uvedených dodatkov k zmluve o úvere z dôvodu ich nekalého charakteru podľa § 2 ods. 6 a 7 zákona č. 2251/1994 a § 281 občianskeho zákonníka, ktorý zakazuje zneužitie práva.

Základné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

10 Žalobcovia poukazujú na to, že žalovaná ich o kurzovom riziku neinformovala ani pri poskytnutí predzmluvných informácií, ani v priebehu poskytnutia zmluvných informácií, pričom oni sami nemali vedomosti potrebné na pochopenie takéhoto rizika. Ďalej uvádzajú, že sa rozhodli prijať predmetný úver vo švajčiarskych frankoch na návrh zamestnanca žalovanej, ktorý im takúto možnosť predložil ako najvýhodnejšiu ponuku z dôvodu zníženej úrokovej sadzby, neupozornil ich však

na riziko výkyvov výmenných kurzov, ktoré daná dohoda implicitne zahŕňala, hoci bol oboznámený s tým, že nemajú príjem vo švajčiarskych frankoch. V dôsledku zmien výmenných kurzov švajčiarskeho franku voči euru sa významná časť mesačných platieb zaplatila nad rámec pôvodného úveru; ak by naopak zamestnanci žalovanej informovali žalobcov o vplyve kurzového rizika a jeho dôsledkoch, predmetnú zmluvu by žalobcovia neuzatvorili.

- 11 Žalobcovia zastávajú názor, že sporné doložky (4.5 a 8.1 ods. 3) zmluvy o úvere, ktoré upravujú plnenie ich záväzkov voči banke v určenej mene alebo v eurách, a to na základe bežnej predajnej ceny určenej meny ku dňu úhrady každej splátky, sú nekalé, a preto sú *ipso iure* neplatné na základe § 2 zákona č. 2251/1994. Na jednej strane nie je jasný a zrozumiteľný hospodársky dôvod, pre ktorý bola uvedená podmienka vložená do zmluvy, ani hospodárske dôsledky, ktoré z nej vyplývajú, pokiaľ ide o celkovú konečnú sumu, ktorá sa má splatiť, s tým dôsledkom, že uvedená zmluvná podmienka je podľa žalobcov v rozpore so zásadou transparentnosti. Na druhej strane, dotknutá zmluvná podmienka je nedostatočne zrozumiteľná, pokiaľ ide o kritériá kolísania splátok a istiny, ktorá sa má splatiť, čo banke umožňuje, aby ich kedykoľvek jednostranne stanovila a vopred sa pri tom neoboznámila so špecifickými a odôvodnenými kritériami, na základe ktorých sa v konkrétnych prípadoch určuje výmenný kurz.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 12 Žalobcovia okrem iného navrhujú vyhlásiť neplatnosť dotknutých zmluvných podmienok z dôvodu nekalého charakteru pozmeňujúcich dodatkov k zmluve, a to konkrétne vzhľadom na nekalý charakter doložiek 4.5 a 8.1 ods. 3. Týmito doložkami sa v podstate preberá (dispozitívne) ustanovenie § 291 občianskeho zákonníka. V prejednávanej veci ide preto o otázku, či vnútroštátny súd môže preskúmať nekalý charakter uvedených zmluvných podmienok. Právny rámec, ktorý sa prioritne vzťahuje na toto posúdenie, zahŕňa jednak ustanovenia smernice 93/13, jednak ustanovenia zákona č. 2251/1994, ktorým sa táto smernica prebrala do gréckeho práva. Je potrebné poznamenať, že pri prebratí smernice do gréckeho práva sa výslovne neprebralo ustanovenie článku 1 ods. 2, ktoré zo skúmania nekalého charakteru vylučuje zmluvné podmienky odrážajúce zákonné alebo regulačné ustanovenia kogentných (alebo aj dispozitívnych) právnych predpisov.
- 13 Dôvodom názorových rozdielov v gréckej judikatúre je otázka, či vyššie uvedené výnimku stanovenú v článku 1 ods. 2 smernice 93/13 možno, napriek tomu, že sa výslovne nestala súčasťou gréckeho práva, považovať za prebratú do vnútroštátneho práva prostredníctvom výkladu, s tým dôsledkom, že nie je možné preskúmať nekalý charakter podmienky zmluvy o úvere, ktorá obsahovo odráža legislatívne ustanovenie, pričom v prejednávanej veci ide o ustanovenie § 291 občianskeho zákonníka.
- 14 Areios Pagos (Najvyšší kasačný súd, Grécko) na plenárnom zasadnutí väčšinou hlasov rozhodol rozsudkom č. 4/2019, že hoci uvedená výnimka nebola prebratá

do vnútroštátneho práva prostredníctvom konkrétneho a jednoznačného zákonného ustanovenia, treba ju v každom prípade považovať za súčasť regulačného rámca na základe výkladu zodpovedajúceho právu Únie. V § 2 ods. 6 zákona č. 2251/94 sa totiž stanovuje: „Všeobecné podmienky transakcie, ktoré vedú k značnej nerovnováhe v právach a povinnostiach zmluvných strán ku škode spotrebiteľa, sa zakazujú a sú neplatné. Nekalý charakter všeobecnej podmienky uvedenej v zmluve sa posudzuje s prihliadnutím na charakter tovaru alebo služieb, ktorých sa zmluva týka, jej účel, všetky špecifické okolnosti v čase jej uzatvorenia a všetky ostatné podmienky samotnej zmluvy alebo inej zmluvy, od ktorej dotknutá zmluva závisí“. Z tohto dôvodu platí, že, na to, aby mala všeobecná podmienka transakcie (VPT) v súlade so zákonom č. 2251/1994 nekalý charakter, musí viesť k „značnej nerovnováhe v právach a povinnostiach zmluvných strán ku škode spotrebiteľa“. Ak však predmetná zmluvná podmienka odráža ustanovenie vnútroštátneho práva kogentného alebo dispozitívneho charakteru, automaticky to znamená, že nemôže existovať nijaká nerovnováha medzi zmluvnými stranami ani nekalý charakter dotknutej zmluvnej podmienky. Z tohto dôvodu sa takáto podmienka automaticky vylučuje z rozsahu pôsobnosti zákona č. 2251/1994. Z uvedeného vyplýva, že v prejednávanej veci ide o dlh vyjadrený v cudzej mene, dlžníkovi sa však priznáva právo alternatívne vyrovnať dlh v inej podobe, než k akej sa pôvodne zaviazal, a to najmä v miestnej mene a na základe bežného výmenného kurzu dotknutej cudzej meny v čase a mieste platby. Takáto podmienka v zmluve o úvere medzi bankou a dlžníkom však odráža obsah ustanovenia § 291 občianskeho zákonníka, a preto neexistuje nerovnováha medzi zmluvnými stranami ani nekalý charakter príslušnej zmluvnej podmienky.

- 15 Vnútroštátny súd sa však väčšinou hlasov prikláňa k menšinovému názoru vyjadrenému vo vyššie uvedenom rozsudku pléna Areios Pagos (Najvyšší kasačný súd, Grécko). Z tohto hľadiska nemožno ani na úrovni výkladu dospieť k záveru, že výnimka uvedená v článku 1 ods. 2 smernice 93/13, ktorá sa zákonom č. 2251/1994 výslovne neprebrala do vnútroštátneho práva, je súčasťou ustanovenia článku 2 ods. 6 tohto zákona. Pokiaľ by vnútroštátny zákonodarca mal v úmysle takúto výnimku prebrať, postupoval by v tomto zmysle konkrétne a jednoznačne, pričom, v každom prípade, výnimky z daného pravidla (že všetky VPT treba preskúmať z hľadiska ich nekalého charakteru) sa majú vykladať reštriktívne a prísne, tak, aby nedošlo k porušeniu tohto pravidla. Uvedené odôvodňuje skutočnosť, že smernicou 93/13 sa vykonalo čiastočné a minimálne zosúladenie vnútroštátnych právnych predpisov v oblasti nekalých zmluvných podmienok, ako vyplýva z dvanásteho odôvodnenia, s tým, že na základe článku 8 sa členským štátom povoľuje prijať alebo si ponechať najprísnejšie opatrenia kompatibilné so zmluvou v oblasti obsiahnutej touto smernicou s cieľom zabezpečiť maximálny stupeň ochrany spotrebiteľa. Tento cieľ sa realizuje tým spôsobom, že sa nepreberú ustanovenia smernice obmedzujúce rozsah ochrany spotrebiteľa, ako v prípade ustanovenia článku 1 ods. 2, ktoré sa neprebralo do gréckeho práva, a to napriek následným zmenám zákona č. 2251/1994. Vzhľadom na to, že vnútroštátny zákonodarca sa rozhodol neprebrať výnimku podľa článku 1 ods. 2 smernice do vnútroštátneho práva, táto smernica, pokiaľ ide o neprebraté ustanovenie, nemá priame horizontálne účinky medzi súkromnými osobami,

pričom vnútroštátne právo nemožno v tejto súvislosti ani vykladať v súlade s duchom a cieľmi smernice, pretože by to viedlo k zníženiu väčšej ochrany spotrebiteľa, ktorú zákonodarca sledoval prijatím zákona č. 2251/1994 (neprebratím výnimky podľa článku 1 ods. 2 smernice), čiže by išlo o neprijateľný a nezákonný výklad vnútroštátneho práva.

- 16 Vnútroštátny súd dospel k záveru, že v prejednávanej veci existuje pochybnosť týkajúca sa výkladu ustanovení smernice 93/13, konkrétne otázky, či možno uplatňovať ustanovenie článku 1 ods. 2 smernice v prípade, že toto ustanovenie sa výslovne neprebralo do vnútroštátneho práva, t. j. v prejednávanej veci do gréckeho práva. Vnútroštátny súd preto považuje za potrebné obrátiť sa s uvedenou otázkou na Súdny dvor, keďže predmetné posúdenie predstavuje predbežnú otázku vo vzťahu k určaniu neplatnosti doložiek 4.5 a 8.1 ods. 3 predmetnej zmluvy o úvere z dôvodu ich nekalého charakteru. V prípade, ak by sa dospelo k záveru, že predmetná výnimka sa nestala súčasťou gréckeho práva, vnútroštátny súd by mohol vyhlásiť vyššie uvedené zmluvné podmienky za neplatné z dôvodu ich nekalého charakteru, pričom takáto možnosť by neexistovala v prípade, ak by uvedenú výnimku bolo možné prostredníctvom výkladu považovať za skutočnú súčasť gréckeho práva.
- 17 Je potrebné poukázať na skutočnosť, že väčšina členov senátu vnútroštátneho súdu zastáva názor, že uvedené ustanovenie článku 1 ods. 2 smernice 93/13 sa na prejednanú vec nevzťahuje, keďže sa výslovne nezačlenilo do gréckeho práva, s tým dôsledkom, že grécke súdy môžu skúmať nekalý charakter zmluvných podmienok, ktoré odrážajú zákonné alebo regulačné ustanovenia kogentných (a dispozitívnych) právnych predpisov. Ako sa však uviedlo vyššie, existuje názor, že predmetnú výnimku treba na základe výkladu v súlade s právom Únie považovať za implicitnú súčasť ustanovenia § 2 ods. 6 zákona č. 2251/1994. Treba poznamenať, že uvedené ustanovenie predstavuje úplné prebratie článku 3 ods. 1 a článku 4 ods. 1 smernice 93/13. Z uvedeného podľa tohto názoru vyplýva, že vylúčenie možnosti preskúmať nekalý charakter zmluvných podmienok, ktoré odrážajú zákonné alebo regulačné ustanovenia kogentných (a dispozitívnych) právnych predpisov, možno považovať za implicitnú súčasť právnej úpravy stanovenej v článku 3 ods. 1 a článku 4 ods. 1 predmetnej smernice. Tento výkladový prístup je predmetom jednej z prejudiciálnych otázok predkladaných Súdnemu dvoru.
- 18 Jeden z členov senátu vnútroštátneho súdu sa domnieva, že o predmetnej právnej otázke už rozhodol Areios Pagos (Najvyšší kasačný súd, Grécko) na plenárnom zasadnutí, pričom vnútroštátny súd má túto vec prejednať a rozhodnúť, tak zo skutkového ako aj z právneho hľadiska, bez nutnosti položiť Súdnemu dvoru akúkoľvek prejudiciálnu otázku.